

Advies

Samenwerkingsovereenkomsten Vlaamse overheid – Gemeenten/Provincies

* * *

Milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling

Mevr. V. DUA, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw

Stuk 2001-2002/1

SITUERING

Meer dan ooit klinkt de roep naar een duurzame ontwikkeling. Tegenwoordig gaat het niet meer om een modetrend of een actieplan van een radicale minderheid, maar om een maatschappelijk gedragen inzicht. Het is een noodzakelijke (nieuwe) aanpak in het belang van de huidige en vooral de toekomstige generaties.

Om een dergelijke duurzame ontwikkeling ingang te laten vinden worden vele acties ondernomen. Vanuit de Vlaamse regering loopt al enkele jaren een samenwerking met gemeenten en provincies. Het huidige instrument daartoe is het 'milieuconvenant'. Recent werd er gewerkt aan een opvolger van dit milieuconvenant.

De ontwerpen van deze nieuwe samenwerkingsovereenkomsten zijn klaar en werden door de Minister van Landbouw en Leefmilieu ter advies voorgelegd aan het Kinderrechtencommissariaat. Het Kinderrechtencommissariaat wenst de minister in de eerste plaats dan ook te bedanken voor de erkenning die dit inhoudt. Het staat buiten kijf dat een beleid dat streeft naar een duurzame ontwikkeling, minderjarigen eveneens raakt. Vanuit dit uitgangspunt zal het Kinderrechtencommissariaat zijn advies dan ook opstellen.

OVERWEGINGEN VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (verder 'het Verdrag') is een omvattend verdrag. Het bevat een aantal algemene beginselen en principes, maar er zijn ook een reeks specifieke bepalingen in terug te vinden. Het bevat zowel klassieke protectierechten, als provisierechten en participatierechten. Die omvattendheid betekent ook dat het Verdrag op een veelheid van situaties van toepassing is. Met betrekking tot een beleid 'duurzame ontwikkeling' biedt het Verdrag dus eveneens een aantal aanknopingspunten.

Op het vlak van de zogenaamde participatierechten zijn vooral de artikelen 12 en 13 van het Verdrag van belang. Eenvoudig verwoord komen deze rechten hier op neer. De minderjarige heeft het recht zijn of haar mening te uiten. Aan deze mening moet, rekening houdend met de leeftijd van de minderjarige, een gepast

belang worden gehecht. Met andere woorden: ook de minderjarige heeft het recht zijn of haar stem te laten horen op het vlak van het beleid. Deze bepalingen zijn de kern van de emancipatorische gedachte in het Verdrag. Hieruit vloeit voort dat minderjarigen zoveel mogelijk en rekening houdende met hun capaciteiten, moeten worden betrokken bij het beleid.

Een ander belangrijk aanknopingspunt in deze materie is artikel 24. Dit artikel, dat valt onder de zgn. protectie- en provisierechten, voorziet het recht op een zo groot mogelijke mate van gezondheid en gezondheidsvoorzieningen. In dit artikel wordt onder punt c de plicht aan staten opgelegd om ziekte e.d. te bestrijden en dit rekening houdend met de gevaren en risico's van milieuverontreiniging. Op de staten rust dus ook vanuit het Verdrag, de verplichting om milieuverontreiniging aan te pakken.

Algemeen

Meer dan volwassenen worden minderjarigen geraakt door milieuproblemen in de breedste zin van het woord.¹ Dit omwille van een aantal fysiologische, omgevings- en gedragsfactoren. Daarnaast is er de eenvoudige vaststelling dat minderjarigen langer 'op deze aardbol' zullen verblijven dan de volwassenen van vandaag. Meer dan die volwassenen hebben zij dan ook belang bij aandacht voor een duurzame ontwikkeling.

Vanuit dit oogpunt kan een omvattende, gestructureerde en fundamentele aanpak van deze problematiek dan ook slechts worden toegejuicht.

Minderjarigen als doelgroep en als actoren

De rol van minderjarigen op het domein van een duurzame ontwikkeling van de samenleving kan moeilijk worden onderschat. De minderjarigen van vandaag zijn de volwassenen van morgen. Dit is dan ook het uitgelezen domein om minderjarigen te betrekken. Als doelgroep is dit een vanzelfsprekendheid. De sensibilisering en educatie van deze groep zijn van vitaal belang indien men een *duurzaam* beleid wil voeren op het vlak van de duurzame ontwikkeling. Men mag zich echter niet beperken tot een passieve rol. Voor minderjarigen is eveneens een actieve rol weggelegd in dit gebeuren. Het belang van minderjarigen als doelgroep en participant wordt ondubbelzinnig erkend in Agenda 21. In dit rapport (VN Conferentie in Rio de Janeiro, 1992) wordt hoofdstuk 25

---

¹ Specifiek met betrekking tot Milieu en Gezondheid kunnen we verwijzen naar de inbreng van het Kinderrechtencommissariaat in de hoorzitting van de ad hoc commissie Milieu en Gezondheid. Zie *Parl.St.* VI.Parl., 2000-2001, nr. 740/1 Bijlage, p. 155-164.

uitgetrokken voor de rol van minderjarigen op het vlak van duurzame ontwikkeling.²

Deze twee aspecten van de ontwerpen van samenwerkingsovereenkomsten worden hierna nader ontleed.

Op het vlak van minderjarigen als doelgroep van sensibilisering en educatie stellen er zich weinig problemen. Dit lijkt makkelijk aanvaard en op verscheidene plaatsen in het convenant worden minderjarigen geïnvloed. Dit gebeurt voornamelijk indirect en in de eerste plaats via de scholen.³

De rol van minderjarigen als participant in dit beleid is echter een geheel andere zaak. Vele organisaties worden betrokken bij de plannen zoals deze worden uitgewerkt in het kader van de samenwerkingsovereenkomsten. Socio-economische belangengroepen, ambtenaren en milieuverenigingen zijn duidelijk vertegenwoordigd. Dé grote afwezigen zijn echter de minderjarigen.

Dit valt te betreuren gezien minderjarigen, zoals beschreven, direct worden geraakt door deze problematiek. Bovendien is het een problematiek waar minderjarigen ook erg mee zijn begaan. Uit de Stembiljetactie blijkt bvb. dat, vooral in grootstedelijke gebieden, de vraag naar een meer verzorgde buurt geregeld naar voren komt.⁴

Minderjarigen en mobiliteit - veiligheid mag niet worden vergeten

Naast de algemene opmerking die hierboven werd gegeven moet er vanuit het Kinderrechtencommissariaat toch één belangrijk punt van kritiek worden geuit. Het betreft dan het deel 5.5 van de overeenkomst: *de mobiliteit*. Op een pijnlijke wijze wordt in dit deel het probleem van de verkeersveiligheid genegeerd. Dit is evenwel een belangrijke milieu- en gezondheidsfactor in het leven van minderjarigen. De statistische cijfers en het gelaten fatalisme

---

² Deze agenda is te raadplegen op de website van de Verenigde Naties: www.un.org/esa/sustdev/agenda21text.htm

³ Vgl. MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP (2000), *Jaarlijkse verslaggeving van de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris omtrent de implementatie van het VN-verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, p. 51.

⁴ De resultaten van deze actie zijn te raadplegen via de website van het Kinderrechtencommissariaat: www.kinderrechtencommissariaat.be

In deze actie werden kinderen van 8 tot 12 jaar via de scholen bevroegd over wat zij belangrijk vinden in hun gemeente. Zij konden uit een lijst van tien onderwerpen drie prioriteiten aanduiden. De problematiek van voldoende ruimte en veilig verkeer kwamen zeer vaak aan bod. De vraag naar een meer verzorgde buurt was in de totale bevraging het vierde punt. Maar vooral in de grote steden (in de eerste plaats Brussel) kwam deze problematiek meer aan bod.

waarmee minderjarige verkeersslachtoffers⁵ worden bekeken moeten ons ertoe aanzetten op alle vlakken op te treden om hieraan te verhelpen.

Afdeling 5.5 gaat uit van de noodzaak milieubeleid, mobiliteitsbeleid en de ruimtelijke ordening te integreren (art. 5.5.2, §1). Het ene kan niet losgekoppeld worden van het andere indien men een efficiënt beleid wil voeren. Toch vindt men in de doelstellingen van dit beleid niets expliciet terug in verband met verkeersveiligheid. (art. 5.5.2, §2). Toch zijn er sterke argumenten om dit wel te doen.

Ten eerste kan heden ten dagen 'milieu' niet worden beperkt en verengd tot 'de natuur', maar slaat dit op de *volledige leefomgeving* van de mens. Dit is trouwens ook het uitgangspunt van deze ontwerpen. Een duurzame ontwikkeling en respect voor het milieu draait niet enkel om het bijplanten van bomen of het uitzetten van kikkers. Dit draait eveneens om een respect voor het hele 'leefmilieu' van de mens en de veiligheid hiervan. Wanneer het gaat om mobiliteit, komt verkeersveiligheid onvermijdelijk aan bod. *Het is bovendien zeer pijnlijk te merken dat menselijke verkeersslachtoffers in deze overeenkomst geen plaats krijgen terwijl de 'dierlijke verkeersslachtoffers' wel aan bod komen.*

Ten tweede staan deze overeenkomsten een *geïntegreerde aanpak* voor van de problematiek van de duurzame ontwikkeling (art. 3 Memorie van Toelichting). Er wordt erkend dat een aanpak vanuit verschillende gezichtspunten nodig is. Verkeersveiligheid is onbetwistbaar een aspect van mobiliteit en dient dan ook een plaats te krijgen binnen deze convenants. Specifiek op het domein van de verkeersveiligheid geeft dit vanzelfsprekend bepaalde moeilijkheden met betrekking tot bevoegdheden. *Het Kinderrechtencommissariaat roept dan ook de verschillende bevoegde instanties, zowel op federaal als op Vlaams niveau, op om op dit domein samen te werken.*

Ten slotte is er nog een praktische opmerking. De *doelstelling* burgers te sensibiliseren op het vlak van mobiliteit loopt het risico geen effect te hebben indien het probleem van de verkeersveiligheid niet wordt aangesneden. Om maar één voorbeeld te geven: hoe zal men ouders overhalen hun kinderen niet meer met de wagen naar school te brengen indien deze ouders er niet van overtuigd zijn dat hun kroost op een veilige manier tot aan die school kan geraken met de fiets?

---

⁵ Zie website van Belgisch Instituut voor Verkeersveiligheid (www.bivv.be). Uit de cijfers voor het jaar 1999 bleken minderjarigen zowel in de categorieën voetgangers, fietsers als bromfietsers dé risicogroep te zijn. 25 % van de doden en zwaargewonden onder de voetgangers waren 0-17 jaar, bij de fietsers was dit 23 %. Bij de bromfietsers vielen de helft van de doden en zwaargewonden in de leeftijdscategorie van 16-19 jaar.

Het Kinderrechtencommissariaat is dan ook van oordeel dat het probleem van de verkeersveiligheid expliciet plaats moet krijgen binnen de problematiek van de mobiliteit.

ADVIES VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

- Het Kinderrechtencommissariaat beoordeelt de ontwerpen van samenwerkingsovereenkomst met gemeenten en provincies op het vlak van duurzame ontwikkeling globaal als positief.
- Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat aan minderjarigen meer expliciet aandacht wordt besteed, voornamelijk op het vlak van de beleidsparticipatie.
- Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat in het onderdeel 'mobiliteit' de problematiek van de verkeersveiligheid op een expliciete wijze aan bod zou komen. Op dit vlak is meer overleg en samenwerking tussen de bevoegde ministeries op Vlaams en federaal niveau aangewezen.

Ankie Vandekerckhove.
Kinderrechtencommissaris
Oktober 2001